

„Internetet a konyhába!”

Fernezeyi Mártonnal, Peternák Miklóssal és Szekeres Andreával a C³ Kulturális és Kommunikációs Központban L. Simon László és Sőrés Zsolt beszélget

Magyar Műhely: A közelműtben vezetőségváltás volt a C³-ben. Milyen változások várhatók a központ életében, lesznek-e az eddig megszokottól eltérő rendezvények?

Peternák Miklós: Az újdonság annyi, hogy Mészöly Suzanne már nem dolgozik a Soros Alapítványnál, én pedig kuratóriumi elnökből átvedtettem igazgatóvá, így mint munkatárs léptem be a központba. A stáb többi tagja megmaradt. Az eredetileg meghirdetett célok és elképzelések tekintetében még nincs változás, ám az elmúlt év eseményeire visszatekintve látható, hogy bizonyos dolgok hiányoztak a központ működéséből, és ezeket szeretnénk mi pótolni. Több olyan programot indítottunk be, ami azon alapul, hogy itt a házban vannak művészek, programozók, elméleti területen dolgozó emberek, akik képesek együtt jó, életképes projekteket létrehozni. A C³ közreműködésével koncentráltabban szeretnénk felépíteni a magyar és a nemzetközi művészek, a tudományos, a technikai és a művészeti szféra együttműködését. Ezek hosszabb távú tervek, 1998-99-re, 2000-re elképzelt nagyobb szabású programok, amelyeket kutatások előznek meg, kiváló művészek közreműködésével.

M.M.: Mit lehet tudni ezekről a távlati tervekről?

P.M.: A legtávolabbi, 2000-ben megvalósuló terv a Soros Alapítvány húsz kortárs művészeti központjának összefogására épül. Az alapítvány országokénti szerveinek eddig éves kiállításai voltak, amelyeket mindenhol a helyi központ rendezett. Most az lesz az újdonság, hogy mindenki javasolhat egy nagyobb tervet, amelyek közül

egyét fogad el a külön erre a célra létrejött testület. Szekeres Andreával közösen írtunk erre egy tervezetet és szerencsénkre éppen a miénket fogadták el. Ennek a hároméves projektnek az anyagából 2000-ben lesz egy nagy vándorbemutató. Arra gondoltunk, hogy nagyon érdekes lenne megnézni, miként folyt a 20-as évek avantgárdjában a különböző országok, régiók folyóiratainak, művészcsoportjainak és individuumainak, intézményeinek együttműködése. Vajon hogyan jelent meg ugyanabban a pillanatban a *De Stijl*-ben és a *Mában* ugyanaz a szöveg? Az is előfordult, hogy néhány külföldi művész szövege csak magyarul hozzáférhető, mert egyedül Kassák lapja publikálta, és kizárólag ez a forrás maradt meg. Ráadásul nagyon gyors volt ez az együttműködés és kommunikáció. Hans Arp írja az életrajzában 1967-ben, hogy milyen hihetetlenül fontos volt nekik 1922-ben Svájcban, amikor megjelent *Az új művészet könyve*. Egyébként Kassák tipografálta *Az új művészet* könyvét, tehát az úgynevezett Bauhaus-tipográfia Kassáktól származik, Moholy-Nagy csupán átvette. Ez a kötet, a benne megjelent rengeteg, rendkívül fontos anyaggal, maig is érvényes dokumentum és nem véletlenül volt Arpék bibliája. Kassákéknak, Arpékaknak nem volt Internetje, mégis működött egy sajátos kommunikációs és művészeti hálózat, amelyet ilyen összehasonlításban még senki nem térképezett fel. Ennek aktualitása, hogy a 60-70 éves történelmi lyuk után ezeket a szálakat ma újra föl lehet venni és folytatni mindazt, ami az első világháború káosza után létrejött. Ezt a történelmi

lyukat fel kellene dolgozni kulturális szempontból. Egyfajta vetülete ennek az a hálózati együttműködés, ami alakulóban van a különböző európai központok és művészeti csoportok között. Ilyenfajta hálózat a *Nettime* is, amelyet Hollandiában hoztak létre. A *Nettime* előzménye csupán egy kis brosúra, az európai videoművészeti fesztiválok családi folyóirata volt, ám a szerkesztők egy médiaművészet-elméleti magazint akartak belőle csinálni, mert unták, hogy videofesztiválról videofesztiválra járnak. Szerintük a video ma már nem annyira érdekes, inkább a médiaművészetre kell figyelni. A megváltozott profilú, angolul és hollandul megjelenő lap aztán olyan hihetetlenül fölfutott, hogy négy-öt évig ez volt az egyetlen ilyen tárgyú, európai kritikai folyóirat. Később kialakult körülötte egy csoport, amelyből többen kiválva létrehozták a *Nettime*-ot, ami az első mediakritikai reflexiókat közlő és

Paternák Miklós Fotó: Bárándi Hajni

cserélő zárt levelezési lista volt. Ez körülbelül 300, általuk engedélyezett tag között működött. Ebből aztán konferenciák jöttek létre, mint az idei linzi szimpózium is. A *Nettime*-nak egyébként a magyarországi *Meta Fórum* konferenciához is rendkívül sok köze volt. Időközben létrejöttek más listák, hozzánk hasonló központok, Amszterdamtól Rotterdamon át Prágáig és a különböző főiskolákhoz, egyetemekhez kapcsolódó médiaművészeti illetve intermédia tanszékek vagy oktatási

programok Brünntől Bukaresten át Karlsruheig, Kölnig. Ma már azonban nem csak Európa érdekes, hanem például Japán is (Amerikát hagyjuk, az egy külön terület). Úgy gondoljuk, hogy ezek a médiaművészetre, az új technológiára, elsősorban a komputeres asszisztenciával létrejövő kommunikációra és művekre épülő kapcsolatok érde-

kes módon vizsgálhatóak a történeti keret segítségével. A 2000-re tervezett projektnek tehát olyan kutatás a lényege, ami a közép-kelet-európai régiókban létrejött munkákat, kapcsolatokat, eddig publikált műveket, alapforrásokat gyűjtené és hasonlítani össze a hálózat segítségével. Az egyes országok szakértői létrehoznak egy kronológiát és bibliográfiákat, majd ezeket összevetjük, és az előkészítés fázisa közben kisebb rendezvények formájában publikussá is tesszük. Egy ilyen kiállítós konferencia egyébként reprint kiad-

ványokkal és az akkori reprezentatív művészek és a jelenlegi médiaművészek közös műveivel mutatná be, hogyan ment végbe ez a folyamat a közép-kelet-európai régióban.

Szekeres Andrea: Ez az ötlet azért is fontos, mert ez a már említett, összesen húsz, nagyjából hasonló módon működő központ összefoghat. Eddig mindig az történt, hogy a helyi magyar művészetet és művészeket kellett megismertetni Nyugaton. Az volt a fontos, hogy a Kelet megje-

ljen Nyugaton, ám ez valójában önmagunk gettósítása. A hálózat létrejötte óta végre Keletre, tehát egymásra, egy nagy, közös megmozdulás keretében figyelhetünk. Erre tényleg kiváló a mai művészeti és a történeti kontextus párosítása, hiszen megmutathatjuk, hogy határoktól függetlenül, természetes módon működött a múltban és működik most is a művészek közötti kommunikáció. A kutatás művészettörténeti szempontból sem lényegtelen, mert azzal, hogy más szempontból nézzük a történeteket, sokat adhatunk az elméleti embereknek és a tudománynak. A mi kutatásaink nem csak a helyi jelenségekre, a művészekre, hanem a művészek és a művészetek kapcsolatára is figyel.

M.M.: *Elképzelhető tehát, hogy az Internet hasonló szerepet fog betölteni a művészek közötti kommunikációban, mint a klasszikus avantgárd szellemi hálózatként működő folyóirat-kultúrája? Lehetséges, hogy most még gyorsabban, még intenzívebben történjen minden?*

P.M.: Igen, most túl gyorsan működik minden, senkinek sincs ideje arra, hogy mindezt elolvassa és kövesse. Jönnek az anyagok, így lassan-lassan generálódik az egész és kénytelen-kelletlen klasszikus formát ölt majd: egyszer csak megjelenik majd egy könyv, amit az ember nyugodtan lehet a polcáról. Hihetetlen mennyiségű információ jön át célzottan az egyre pontosabban definiált körök részére. Az emberek pedig a legkevésbé érnek arra rá, hogy egyszerre gyártsák, olvassák, disztribuíják is az információt. A disztribúciót inkább mi próbáljuk elvégezni.

Amikor hálózatokról vagy hálózatszerű tevékenységekről beszélek, arra gondolok, hogy vannak hasonlóságok, történetileg is értelmezhető párhuzamok az egyes intézményi és kutatási projektek között. Ezek megérdemlik az összevetést,

ám míg ez a 20-as években természetes létmód volt, most inkább csak törekvés, amit azonban méltányolni kell. Hiszen nyugodtan el lehetne a maga kis szemétdombján mindenki, önmagát menedzselve, de nem, ehelyett az emberek összevissza utazgatnak és listákat küldözgetnek egymásnak. Hihetetlenül aktív és nagyon hasonló módon gondolkodik mindegyikük. Ez egy erős kritikai attitűd is az általuk használt médiával kapcsolatban.

A hálózat hihetetlenül felpörgött: mind reklám, mind politikai célokra valamint a társadalmi kontroll számára is jól használható, a megfelelő hatalmi erők által megtanulható. Amikor arra gondolunk, hogy egy-két év, és a televízió a nettel egyesül, akkor rá kell döbbernünk arra, hogy erről már nem újsághírek szintjén fogunk beszélni, hanem úgy, hogy ezt valóságosan érzékeljük. Azt viszont már a politika pontosan fogja érteni, hogy mit jelent a televízió és a hálózat összekapcsolásának a lehetősége. A hálózatot még nem érti, de a televíziót igen, és ha ez a kettő összeroldódik, akkor az a veszély, amiről most néhány ember beszél, valóságossá válik. Ez a veszély a hihetetlenül erős kontroll létrejötte is lehet. Már '66-ban *Dieter Prokop* azt írja, hogy a társadalmi osztályok megoszlása, illetve a hatalmi viszonyok, az alávett és fölüllevő tagozódás nem a gazdasági, hanem az információ birtoklása – tehát, hogy ki, mikor, milyen információhoz férhet hozzá – tekintetében működik. Ez akkor még egy olyan írói fogásnak tűnt, amely jól hangzik ugyan, mivel addig még senki sem mondta, de aminek ettől függetlenül nincsen semmi alapja. Ma viszont ez már tény. Nyilvánvaló tehát, hogy ki kell találni védelmi stratégiákat. Minden mozgalom ilyen, amely a szabad hozzáférést hirdeti a számítógépen. Kérdés, hogy mennyire hatéko-

nyan tudnak küzdeni. A hatékonyság szempontjából viszont elég fontos, hogy ezek az emberek és csoportok találják ki azt a nyelvezetet, amiről és amivel ezekről a dolgokról beszélni tudunk, tehát amely közvetlenül visszahat magának az eszüknek a fejlődésére, változására is. Amint ki mondunk, megírunk, elküldünk dolgokat, az szinte közvetlenül tapintható módon formálja magát a programozói rutint is.

Fernezeyi Márton: Úgy gondolom, hogy nehéz dolog jóslatokba bocsátkozni a televíziózás és az Internet összekapcsolódásáról, hiszen ha pár éve valakinek azt mondtad volna, hogy lesz egy hálózat, amin leveleket lehet küldeni a világ egyik pontjáról a másikra öt másodperc alatt, ki-röhögted volna. A hálózat fejlődése azonban hihetetlenül gyors és kiszámíthatatlan.

Az információval viszont nem az a gond, hogy nem elérhető, hiszen bármihez hozzá lehet jutni. A probléma az információ szelektálása, de egyben a veszély forrása is. Az információ nyersanyagként létezik a hálózaton, ahonnan a valós információt kiszűrni nagyon nehéz feladat.

P.M.: Négy éve került a kezembe egy könyv, amelynek a szerzője azt állítja, hogy az információ tulajdonképpen a fizikai világ része. Vannak olyan részecskék, melyeket *infonnak* hívunk, ezeknek nincsen tömege, energiája, és a fénysebességnél is gyorsabban terjednek. A proton sem más, mint egy lelassult infon. Egész természettudományos világképünket úgy kellene végiggondolnunk, hogy ezekkel kalkulálunk. Vannak persze ennél lényegesebb konzekvensebb kérdések is, amelyek furcsa módon a művészeti közegben rendkívül jól használhatók. Egyes természettudósok szerint teljesen egzakt módon bizonyíthatóan leírható egy dolognak egy bizonyos állapota. A különböző törvényszerűségek úgy is meghatá-

rozhatóak, hogy mi a rendszer részeként képzeljük el magunkat, és úgy is, hogy külső szemlélőként írjuk le azokat a gyakran teljesen ellentmondó eredmények ellenére. Ez a két fajta világleírás egyaránt bizonyítható. Nem mindegy, hogy honnan nézzük a dolgot, hol állunk, mely rendszernek vagyunk a része. A legfontosabb, és amiről a legkevesebbet tudunk, az nem is annyira a művészet, a kultúra, a társadalom és a kommunikáció szintjén zajlik, hanem a teljes természettudományos világkép átalakulásának a szintjén, amelyről nagyon kevés és felületes a tudásunk, de amint erről egy kicsi tudásunk is lesz, az a művészetek számára mindjárt legalább olyan inspirálóvá fog válni, mint a múlt század végén és a század elején az *Einsteintől Planckon át, Bohron keresztül Eisenbergig vezető folyamat* lehetett. Amíg ez a helyzet nem rendeződik, tehát amíg nemcsak a *Playboy*-ban olvasható *Stephen Hawking*-interjú révén jutunk el a civilizált világhoz, addig teljesen egyértelmű kijelentésekre nehezen ragadtathatjuk magunkat. Nem tudjuk, hogy ez a folyamat merre megy, de tapasztaljuk, hogy egy nagyon radikális változás történik, aminek rövidesen láthatjuk a konzekvenciáját is. Totális diszciplináris átrendezésre készülhetünk fel: amit művészetnek vagy természettudománynak nevezünk korábban, azt lehet, hogy másképpen fogjuk majd hívni és a tudományágak megnevezésére is más szavakat fogunk használni. Ez már nem az első ilyen átrendeződés az írott történelemben. Gondoljunk csak a 17. vagy a 13. századra, vagy éppen a görög tudományosságra. Amikor azt mondták, hogy *techné*, akkor hasonló dologra gondoltak, mint a mai értelemben vett művészet, azaz egyfajta kézműves rutinra. A technéből a technika szó származik, és amikor mi technikát mondunk, akkor nem a művészetre gondolunk.

Az *art* vagy az *ars* egyfajta tudást jelentett. Ez a mai értelemben vett tudományra nézve volt hasznos tevékenység. A szabad művészetek az akkori „tudomány” jelentették.

M.M.: *Még ma is divatos paradigmaváltásról beszélni. Erről, vagy esetleg többről van szó a mostani változások esetében?*

P.M.: A paradigmaváltás túlzottan egyszerű, jól hangzó szó, amit régebben én is gyakran használtam, de szerencsére leszoktam róla. *Khuni* értelemben például mindig működik és mindig él, hiszen az egészen az a lényege, hogy a régi eszmék képviselői lassan kihalnak vagy kiszorulnak a tudományosságból és az új emberek, az új tézisek képviselői válnak egyre inkább elfogadottá. Ez egy normális folyamat. Ma azonban sokkal radikálisabb változásról beszélhetünk, hiszen a legalapvetőbb kategóriáink módosulnak. Mindazok a szavak, amelyek eddig leírták – mondjuk 400 évre visszamenőleg – a kultúránkat, a tudományosságunkat, azok kiszorulnak, eltűnnek a szüllyesztőben. Egy most már előre látható nyelvújítás más szavakat hoz majd és azokat fogják használni a fiatalok. Persze mindenképpen tisztázni kellene, hogy mi az a paradigma, ami változik és akkor talán lehetne paradigmaváltásról is beszélni. Az elmúlt húsz évet ezzel a bizonyos zavarodott, semmit sem jelentő posztmodernnel jellemezték, pedig ilyen nem volt, és nem is lesz. Amint a műkereskedelemben a piac újra feltört és nem volt elég kép, amit el lehetett volna adni, fes-

teni kellett gyorsan néhányat. Dolgoztak is a festők, meg a nem festők is, hiszen ha konjunktúra van, mindig kell elég eladható objektum. Ám erre a túlkínálatra is meg lesz a válasz: ismét a konceptualizmus szele kezd feltámadni a világban.

M.M.: *Ezért indítottátok be A konceptualizmus hatása a magyar művészetre címmel a C³ legújabb sorozatát?*

Szekeres Andrea, Sörös Zsolt és L. Simon László Fotó: Bárándi Hajni

P.M.: Nem. Ez arról szól, hogy a magyar avantgárd művészeti kronológia nincs megírva a hatvanas évek közepétől máig, és nem tudni, mi is történt a képzőművészetben. Hihetetlenül sok a fehér folt, elképesztően alacsony színvonalú a vizuális kultúra és nevelés. A művészeti praxissal foglalkozók körén kívül a 20. századi művészetről való tudás Magyarországon minimálisra tehető. Ez botrányos. Szomorú, hogy egy 10 milliós országban egyetlen képző-, egyetlen ipar- és egyetlen zeneművészeti főiskola létezik, hogy az újságok jó része, a televízió, a rádió minősíthetetlen szövegeket enged meg magának a művészetről,

miközben mindenki igyekszik saját hozzá nem érését, tapasztalathányát palástolni. Kell tehát valamit tenni annak érdekében, hogy ez az attitűd megváltozzon, és ezért indítottuk be ezt a projektet is. A konceptualizmussal foglalkozó előadásorozat egyébként egy felmelegített konzervanyag, ami még nem volt publikálva. Már 83-ban elkészült, azóta semmi sem történt vele. Úgy gondoltuk, azért érdemes felmelegíteni, mert ez lehet a kezdete a

60-as évek közepétől máig tartó és a magyarországi avantgárd helyzetét egy picit újra megpiszkáló sorozatnak. Ez az első hálózati kutatás is egy-

Fernezeyi Márton, Peternák Miklós és Szekeres Andrea Fotó: Bárándi Hajni

ben, hiszen e-mailen küldött reflexiókat, hozott anyagok beszkenelését kívánja meg és ígéri, valamint azt, hogy minden előadás, dokumentum felkerül a világhálóra. Csinálunk egy kronológiát is, rengeteg anyagot teszünk így hozzáférhetővé.

M.M.: Legutóbb mi is részt vettünk Pauer Gyula estjén itt, a központban. Akkor úgy tűnt, elég kevés emberhez jut el mindez; elsősorban azokhoz, akiknek már eleve van valami fogalma erről...

P.M.: Nekünk nem dolgunk az ismeretterjesztés. Mi addig tudunk eljutni, hogy ami eddig asztalfiókban volt, az előkerüljön, vagy ami megírható, az elkészüljön. Mi ezt animáljuk, és aztán használja, aki akarja arra, amire tudja. Amíg ez nincs meg, még a saját hallgatóimnak sem tudok

mit ajánlani szakirodalomként. Nem létezik kompakt, hozzáférhető kínálat.

M.M.: Ebben a munkában nagyon fontos állomás a legutóbb kiadott Moholy-Nagy-kötet. Az ilyen és ehhez hasonló könyveket ugyanakkor el lehet juttatni a „legalacsonyabb” szintekre, az átlagolvasóhoz is.

P.M.: Ezt valóban meg kellene tenni. Egyébként a Moholy-kötethez hasonlóan hézagpótló a

most megjelent *Buldózer* című könyv is. Ettől az antológiától a médiáról a különböző sajtótermékekben megjelenő gondolkodás kap legalább egy gellert, mert megjelenik egy sokkal gazdagabb, inspiratívabb, szabadabban olvasható és tágas szempontrendszert kínáló szöveg-

gyűjtemény magyar nyelven. Ami eddig megjelent a magyar szellemi életben a televízióról, a hálózatról, az egyszerűen ostoba és sivár. Magyarországon nem az amerikai egyetemisták szája íze szerint kell publikációkat és érdeklődési köröket definiálni és fogalmazni.

M.M.: Néhány hete indult el egy új, nagyon jelentős szolgáltatása a C³-nek. Miért van szükség a free-mailre?

F.M.: A mai Internetes információcserének még mindig az e-mail-forgalom a legjelentősebb része: az elektronikus levelezés a teljes világforgalom felénél többet tesz ki a hálón. Ezért gondoltunk arra, hogy meg kellene oldani a magyarországi ingyenes és szabad levelezést. Az ötlet

azon alapult, hogy léteznek amerikai szolgáltatók, amelyek ezt lehetővé teszik, ám ezekkel több probléma is van: az egyik az, hogy angol nyelvű a felületük, amit nem tud mindenki kezelni. Másrészt sok a reklám, amit egy amerikai átlagember az e-mailezés kedvéért elvisel, de mi már ezt nehezebben fogadjuk el. Az is gond, hogy a magyar Internet Amerika felé való sáv szélessége (ami a forgalom terheltségét mutatja) elég szűkös: az akadémiai szféra az eddiginek már csak a felével működik, tehát nem hogy fejlődne, inkább leépül. A mi szolgáltatásunknak van még egy előnye: a kék számos, telefonos hozzáférés, ami tényleg lehetőséget ad mindenkinek a levelezésre. Nagyon nagy kört szeretnénk megnyerni a telefonos eléréssel, azokat, akiknek eddig még egyáltalán nem volt Internetes hozzáférése.

M.M.: A beszélgetés elején szó volt arról, hogy a hálózatban Amerika „más ügy”. Ez alatt mit kell érteni?

P.M.: Amerikának kezd önálló történelme lenni. Ez nagyjából a 20. században formálódott ki, de egész más kategóriákat jelent az amerikai történelem, mint az európai. Például a háború kategóriája egybeesik az idegen országokban való jelenlét kategóriájával. Az amerikai kultúra viszont sajátos konglomerátum; már az is csoda, hogy létrejöhetett. Nem az indián őslakosság kultúráját adoptálták, hanem valami egészen más történet. Főleg az elmúlt 40-50 évben fejlődött ki a civilizációs minta azok számára, akiknek sokkal régebbi és organikusabb civilizációjuk van. Gazdaságilag ez a civilizáció kevésbé volt potens, tehát nem tudta produkálni azt a hétköznapi szférában megjelenő kicsit buta, könnyed, lassú, ráérős jólétet, ami az amerikai átlagpolgárt jellemzi. Létrejött egy olyan kultúra a multikulturalizmusból, a zérus-kultúrából, amely minta tud lenni Kínától Dél-Afri-

kán keresztül Franciaországig, s amely ellen – vagyis az amerikai kulturális hegemonia befolyásával szemben – érdemes küzdeni. A szakirányú, valamint a kulturális és művészeti területeken is Amerikában írják meg ma már a szakértekezések javát, hihetetlen mennyiségű időt, pénzt és energiát tudnak minderre költeni. Az európai tudósnak viszont nem nagyon van erre ideje és lehetősége. Mások a fogalmak, és a történeti kategóriák, amivel ezeket a területeket le lehet írni ahhoz képest, mint amikor az európai hagyományokhoz kapcsolódva próbálunk meg valamiről beszélni.

M.M.: A médiaművészetnek Magyarországon semilyen sajtója, visszhangja, fogadtatása nincs. Egyszerűen még csak esélye sincs annak, hogy a médiaművészet fogalma átmenjen a köztudatba. Mi lehet ennek az oka?

Sz.A.: Hiányzik az érdeklődő közönség. Ez a normális művészeti oktatás hiányában érthető is. A művészettel foglalkozók nincsenek jelen egy ilyen rendezvényen és nem jelennek meg értő cikkek sem. Van egy új médium, de nincs, aki igazán értene hozzá, ezért ki kellene őket nevelni. Közös munkára kell fogni a művészeket és a kritikusokat, hogy belülről lássák a dolgot.

M.M.: És a művészettörténészek?

P.M.: A magyar művészettörténészek leginkább azzal szeretnek foglalkozni, amit a tatár, a török dúlt és a német járt... Ez a legpontosabb leírása annak a szakterületnek, ami jelenleg a magyar művészettörténészek jelentős hányadát érdekli.

M.M.: Milyenek ítéletek a weben található művészeti anyagokat? Nagyon sokan törekednek arra, hogy valamilyen művel „fent legyenek” az Interneten.

P.M.: Megjelent a tömegkultúra, mint a különböző disszertációkra alkalmas kutatási téma, te-

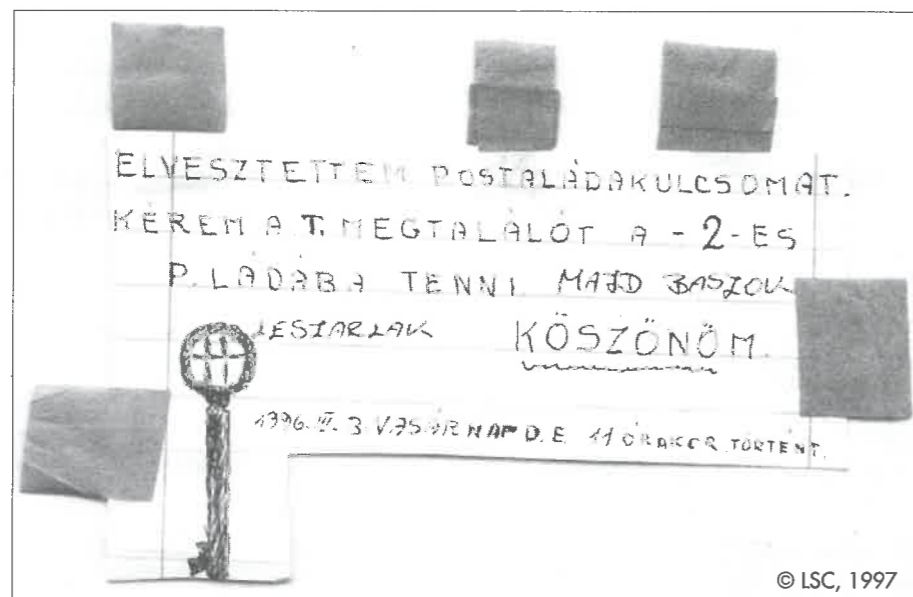
hát létrejön ugyanannak a magaskultúrában is a vetülete. Ezt is lehet majd tanulmányozni: arról is születnek majd művek, hogy miért teszi fel az Internetre a festményeit Juliska néni. Ez normális állapotot, se kesergésre, se optimizmusra nem ad okot. Tegye csak föl Juliska néni, tegye föl mindenki a dolgait, mert ez egyáltalán nem árt senkinek. Az viszont probléma, ha ennek nem a megfelelő módon integrálódik a diskurzusa, ha a rossz művészetre azt mondjuk, hogy jó művészet, a nem követendő szellemi példára azt mondjuk, hogy követendő, ha a hobbiszintű hasznos időtöltést nem ismerjük fel, hanem azt mondjuk, fiam, ez a jó, ilyet csinálj te is.

Néhány éve írtam egy vicces javaslatot, hogy kellene egy vizsgálatot csinálni (amit főleg a feministáknak szántam volna), amelyben a kommunikáció, az Internet a házimunka részévé válna. Kíváncsi lettem volna, hogyan befolyásolja a há-

ziasszonyok tevékenységét a közvetlen kommunikáció lehetősége. A hétköznapiak részévé váló kontaktus egy kicsit olyan lenne, mint a mosogatás, az ágyazás, a főzés, a gyereksétáltatás, tehát ebbe a szférába tartozna az Internetezés is. Mint ahogy a televízió beépült az életünkbe és bizonyos időtartamot lefoglal hétköznapijainkból, vajon egy ilyen aktív, oda-vissza működő kommunikáció ugyanúgy a hétköznapi cselekvés részévé válhat? Egyébként erre is vannak történelmi minták: vajon a 17. században, különösen a Németalföldön, miért vált annyira fontossá a nők körében a levelezés? Vagy miért volt népszerű a detektoros rádió a huszas évek parasztsaládjai-ban?

Mi ezt a dimenziót is szeretnénk valamiképpen propagálni: szóval, Internetet a konyhába!

Budapest, 1997. október 2.

© LSC, 1997

VEDRAN VUČIĆ - HENRIK HAUTOP LUND

Önfejlesztő művészet — organizmusok kontra fétisek*

Ebben a cikkben az önfejlesztő elemek alapvető fajtáit, valamint a művészetben betöltött szerepük fontosságát próbáljuk megvilágítani. Előbb röviden bemutatjuk a *Koan Pro.* zeneszerzői szoftvert, majd részletesen ismertetünk egy olyan eszközt, amelynek segítségével művészi képeket alkothatunk. Rövid tanulmányunkban nem áll szándékunkban szemléletmódunk összetett elméletének részletes leírásába vagy magyarázatába belefogni. Ezt a cikket elsősorban gondolatébresztőnek szántuk, mely eddigi gondolkodásunk és felfogásunk újraértékelésével még járatlan utakat tárhat fel a művészetek előtt.

Eredet és dinamika

Tengerparti sétánk közben lenyűgözve figyeltük a *Sirius* fényeinek játékát a víz tükrén. A távolság szubsztanciává változott. A *Sirius* a távolságnak és mindannak szimbólumává lett, ami a fényével a térben, időben és az elmében történik.

Néhány évvel később egy olyan afrikai törzsről hallottunk, amely azt tartotta magáról, hogy a *Sirius B* bolygóról származik. Az európaiak nem hitték nekik, mivel ismereteik szerint csillagterképük hibás volt. A *Sirius B* ugyanis nem látható szabad szemmel. Nagy meglepetést okozott azonban, amikor a *Voyager* felvételei bebizonyították, hogy a *Sirius B* minden hatvan évben egyetlen nap erejéig szabad szemmel is látható. Az afrikai törzs pedig mindig éppen ezen a napon ünnepelte meg Földre érkezésének évfordulóját.

A távolság a szellemi élet és a teremtés szubsztanciája lett. Komoly változás megy végbe idő- és térérzékelésünkkel. Az idő szellemi életünk teremtésének és fejlődésének érzékelésétől függ, míg az anyag az önfejlesztő módon örökké változó energiák szövete.

Milyen hát az én testem? Milyen az én neuroanatómiám? Csakugyan olyan nyitott, örökké változó rendszer az ember? Mi a „*Sirius* fényének időben, térben és elmében való összekapcsolódásának” a szerepe az én anyagérzékelésemben? Míg ezekkel a kérdésekkel küszködünk, elviselhetetlen fájdalmat, sőt szegényt érezünk amiatt, hogy mindezt képtelenek vagyunk műalkotásainkban kifejezni. Nagy csalódást okozott sok műalkotás fetisiztikus jellege; a műalkotások sok esetben zárt rendszerűek, melyek tö-

* A szerzők nagyon hálásak *Luigi Pagliarini*-nek az inspiratív együttműködésért. Az írásban található képek *Vedran Vučić Kék sorozatából* valók. A cikket lapunk felkérésére készítették el a szerzők. (A szerk.)